

جلسه ۸

نحوه نمایه کردن مقاله در پایگاه های علمی معتبر

در پایان این جلسه شما بایستی قادر باشید:

۱. نمایه کردن مجلات را تعریف کرده و مزایای نمایه سازی مجلات را بیان کنید.
۲. استانداردهای اولیه یک نشریه در پایگاه های نمایه سازی نام ببرید.
۳. چهار موسسه نمایه سازی معتبر بین المللی در علوم مختلف را نام برده و هر کدام را شرح دهید.
۴. با موسسات علمی تامسون، پاب مد، اسکوپوس و علوم جهان اسلام آشنا شده و ویژگی ها و مجلات منتشره هر کدام را توضیح دهید.
۵. سرویس گزارش استنادی نشریات JCR و ضریب تاثیر IF توصیف نمایید.

بسم الله الرحمن الرحیم

خداوندا! توئی پروردگارم

همه از توست یا رب هر چه دارم

دکتر عبدا... مهدوی استادیار مدیریت اطلاعات سلامت دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

مقدمه

درج مقاله علمی در مجلات مختلف از مرسوم ترین روش های گسترش و انتشار علوم در جوامع علمی می باشد. پژوهشگران به وسیله مقالات علمی می توانند دستاوردهای خود را با دیگران به اشتراک بگذارند. معمولاً وقتی در میان جمعی از همکاران پژوهشگر خود هستید اگر اعلام کنید که مقاله ای علمی را منتشر کرده اید، بلافاصله اولین سوالشان این است که در کجا نمایه یا ایندکس شده؟

از فرمایشات کبریا حضرت پیامبر اعظم(ص)

أَقْرَبُكُمْ عَدَا مَنِي فِي الْمَوْقِفِ أَصْدَقُكُمْ لِلْحَدِيثِ، وَ أَدَاكُمْ لِلْأَمَانَةِ، وَ أَوْفَاكُمْ بِالْعَهْدِ، وَ أَحْسَنُكُمْ خُلُقًا، وَ أَقْرَبُكُمْ مِنَ النَّاسِ.

نزدیک ترین شما به من در قیامت، راستگوترین، امانت دارترین، وفادارترین به عهد، خوش اخلاق ترین و نزدیک ترین شما به مردم است.

www.ameerallahu.com

لوازم نمایه کردن مقالات

برای نمایه شدن نشریات علمی در پایگاه‌ها چه کارها و اقداماتی باید صورت گیرد از جمله مسائلی است که نشریات باید به آن توجه نمایند.

- برای نمایه کردن نشریه به چه چیزهای نیاز هست؟
- برای شروع به کار چه اقداماتی را باید انجام داد؟
- پایگاه‌های علمی که می‌توان نشریه را در آن نمایه کرد شامل چه پایگاه‌های علمی می‌باشد؟
- تفاوت این پایگاه‌های علمی سازی در چیست؟

۷

تعریف نمایه کردن مجلات

نمایه کردن مجلات در پایگاه‌های علمی یکی از مفاهیم بنیادی در انتشار مقالات علمی است. هدف از نمایه سازی مقالات در مجلات معتبر، فراهم کردن امکان استفاده از آنها توسط تعداد بیشتری از محققین است.

نمایه گذاری مجله هم از طریق پایگاه‌های علمی داخلی امکان پذیر است و هم از طریق پایگاه‌های علمی بین‌المللی.

در این روش مقالات براساس کدهایی مشخص و یکتا دسته بندی می‌شوند تا در زمان نیاز، کاربر با جستجوی اسم یا کد مقاله به چکیده مقاله دسترسی داشته و از آن استفاده کند.

۸

استانداردهای اولیه یک نشریه در پایگاه‌های نمایه سازی

- داشتن عنوان مشخص و گویا برای نشریه
- داشتن عنوان انگلیسی مشخص و گویا (در صورتی که نشریه به زبانی غیر از زبان انگلیسی منتشر می‌گردد)
- داشتن یک عنوان مخفف از نشریه به صورت واحد (یونیک)
- داشتن یک آرم مشخص (این آرم می‌تواند آرم صاحب امتیاز و یا آرم اختصاصی خود نشریه و یا هر دو باشد)
- داشتن سردبیر و هیأت تحریریه مشخص
- نکته: استفاده از اعضای هیأت علمی خارجی با تنوع کشوری در تیم هیأت تحریریه و تیم مشورتی نشریه.

۸

مزایای نمایه سازی مجلات

- ارائه آسانتر و سریع محتوای علمی مقالات به سایر محققین هم گروه،
- افزایش احتمال دیده شدن مقالات، در واقع فراهم شدن شرایطی است یک نشریه در سایت‌ها و پایگاه‌های مختلف عمومی و تخصصی ایجاد می‌کند.
- افزایش احتمال مطالعه و ارجاع به مقالات، در نتیجه هرچه مقالات بیشتر دیده شوند و استناد بیشتری می‌گیرند که حکایت از مقبولیت بیشتر کار علمی شما در بین سایر پژوهشگران دارد.
- در نهایت افزایش ضریب نفوذ یا ضریب تاثیر مجلات علمی.

۹

نمایه های معتبر بین المللی

به طور کلی چهار موسسه بین المللی در علوم مختلف مجلات را نمایه یا ایندکس می کنند که شامل موسسات زیر می شود:

۱. تامسون رویترز (Thomson Reuters)؛ نمایه های ISI و WOS؛

۲. پاب مد (PubMed).

۳. اسکوپوس (Scopus)،

۴. پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

۱۱

... استانداردهای اولیه یک نشریه

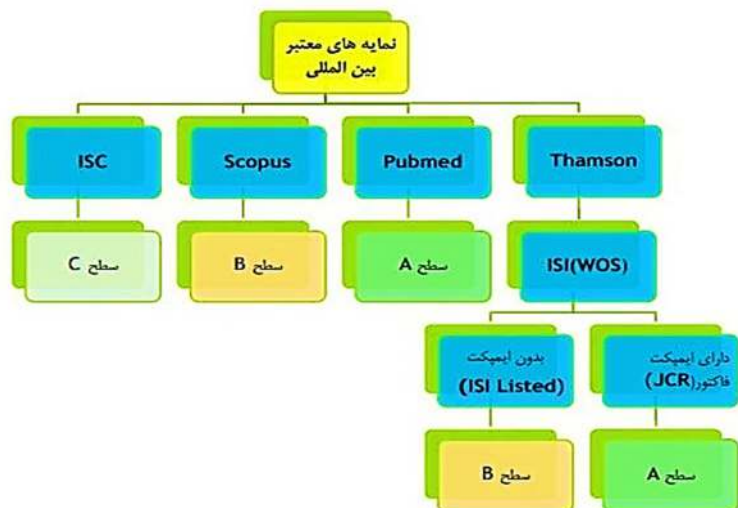
- داشتن شماره شاپا (ISSN) چاپی و یا الکترونیکی،
- داشتن وب سایت تخصصی، استاندارد و دوره تناوب انتشار مشخص،
- انتشار به موقع و بدون تأخیر،
- داشتن حداقل ۲۰ مقاله در هر شمارگان چاپ شده در طول یک سال انتشار نشریه،
- داشتن مقالات استاندارد که تمامی بخش بندی های آن به صورت یکسان باشد،
- داشتن یک راهنمای کامل و استاندارد برای تألیف مقالات (راهنمای نویسندگان).

۱۲

... استانداردهای اولیه یک نشریه

- پایبندی به اصول اخلاقی و نشر مطابق با استانداردهای جهانی مرتبط،
 - داشتن چکیده انگلیسی،
 - داشتن حوزه موضوعی (SCOP) مشخص برای مقالات،
 - داشتن فرآیند بررسی و داوری علمی مشخص برای مقالات.
- نکته:** رعایت قوانین نشر، چاپ به موقع و انتشار مقالات با کیفیت علمی بالا نقش بسیار مهمی در نمایه شدن مجلات در پایگاه های علمی دارد.

۱۳

۱۴

۱. مجلات تامسون ISI, WOS

در این پایگاه داده‌ای علمی اطلاعات مختلفی در قالب‌های زیر وجود دارد:

- مجلات علمی مختلف حاوی مقالات ارزشمند؛
- منابع اینترنتی مانند وب سایت‌های علمی ارزشمند و کاربردی؛
- اطلاعات مرتبط با اختراعات رسمی ثبت شده؛
- کتب علمی مختلفی در زمینه های علوم انسانی، علوم اجتماعی، هنر و انسان شناسی که مربوط به سال جاری یا نهایتاً ۵ سال اخیر.

۱۵

موسسه تامسون رویترز

موسسه تامسون رویترز یک ابر شرکت در ایالات متحده است که در حیطه های **اقتصادی و حقوقی** بسیار فعال بوده و درصد کمی از درآمدهایش اختصاص به بخش علمی دارد. شرکت تامسون در سال ۲۰۰۲ شرکت رویترز را نیز خریداری کرده و شرکت تامسون رویترز تشکیل شد. موسسه تامسون رویترز چندین زیر مجموعه دارد که **زیر مجموعه اصلی** آن در حیطه علمی **Web Of Science (WOS)** است.

۱۳

وظائف مهم Web Of Sciences

WOS دو وظیفه مهم را برعهده دارد:

- اولین و مهمترین کار آن، که قبلاً تحت عنوان **وب اف نالچ** انجام می گرفت **انتشار لیست مجلات معتبر که به مجلات ISI** معروف هستند، می باشد. برای ارزیابی این مجلات معتبر چند فاکتور مهم وجود دارد.
- دومین کار این بخش نیز تهیه **ضریب اثر** است که به **گزارش استنادی مجلات** معروف است. این مجموعه خود شامل **پنج دیتابیس بزرگ** است که از پنج دیتابیس **دو** مورد مربوط به همایش ها است. **WOS** حدود ۴۵ زبان مختلف را پوشش می دهد و ۱۲ هزار مجله با بالاترین ضریب اثر را پوشش می دهد.

۱۶

۱. مجلات تامسون ISI, WOS

Web Of Science یک **پایگاه وب و نمایه استنادی علمی** است که بیش از ۲۵۰ موضوع مختلف را در دسته بندی های خود قرار می دهد که شامل **علوم انسانی، هنر و علوم اجتماعی** می شود. هدف از راه اندازی چنین پایگاهی، ایجاد بستری برای شکل گیری ارتباطات میان محققان و امکان دسترسی ساده تر به مقالات و منابع علمی بوده است.

۱۴

نحوه ISI شدن

هر مجله پیش از انتخاب شدن و فهرست شدن در ISI می بایست یکسری مراحل ارزیابی را پشت سر گذارد. از جمله موارد ارزیابی:

۱. رعایت استاندارد بانک اطلاعاتی ISI
۲. کمیته علمی منتخب مجله
۳. تنوع بین المللی مقالات چاپ شده
۴. انتشار به موقع مجله و جایگاه نشر آن
۵. داوری علمی تخصصی مقالات توسط تیم داوران نام آشنای علمی (شاید مهمترین عامل)

۱۱

۱. مجلات تامسون ISI, WOS

ISI که مخفف کلمه **Institute For Scientific Information** است یکی دیگر از زیر مجموعه های تامسون روتیز مذکور می باشد و به موسسه اطلاعات علمی مشهور است در سال ۱۹۶۰ توسط یوجین گارفیلد که دارای مدرک دکترای شیمی تاسیس شد. موسسه ISI در سال ۱۹۹۲ بخاطر بیماری یوجین گارفیلد به شرکت تامسون فروخته شد. این موسسه نشریاتی را که در تمام جهان منتشر می شوند بررسی و مقالات معتبر آنها را به منظور امکان جستجو در مراکز علمی و تحقیقاتی، فهرست می کند. این امکان جستجو با دریافت هزینه در اختیار استفاده کنندگان گذاشته می شود.

۱۲

مجلات WOS

دو نوع مجله در WOS قرار می گیرد:

- مجلاتی که دارای ضریب تاثیر (IF) یا Impact Factor هستند که به آنها Journal Citation Report (JCR) گفته می شود. (دارای ایمپکت)
- مجلاتی که ضریب تاثیر ندارند و با نام مجلات ISI Listed خوانده می شوند. (بدون ایمپکت)

۱۳

مقالات ISI

ISI مرکزی برای فهرست نمودن و پوشش دادن جامع مهمترین مطالب علمی منتشره در دنیا است. یک مجله ممکن است در بازه های ارزیابی توسط ISI پوشش داده شود. اما با کاهش بار علمی بعد از مدتی از لیست ISI کنار گذاشته شود. هر ساله تعداد زیادی مجله به لیست نشریاتی که توسط این موسسه پوشش داده می شوند اضافه می شود لیست بیش از ۱۴۰۰۰ مجله توسط ISI فهرست شده است. مجموعه مجلاتی که توسط این موسسه لیست می شود تقریباً همه زمینه های علمی اعم از هنری، پزشکی، تکنولوژیکی و علوم اجتماعی و اقتصاد، تجارت، کشاورزی و ... را پوشش می دهند.

۱۴

محاسبه Impact Factor

محاسبه IF بر مبنای **یک دوره سه ساله** صورت می گیرد. این شاخص براساس نسبت تعداد استنادات مقالات کلیه شماره های منتشر شده نشریه در **یک سال مشخص** به تعداد مقالات منتشر شده همان نشریه در دو سال قبل از آن محاسبه می گردد.

بر فرض اگر در سال ۱۴۰۲ جمعاً ۸۰ ارجاع به مقالات آن مجله صورت گرفته باشد و آن مجله در سال ۱۴۰۰ تعداد ۴۶ مقاله و در سال ۱۴۰۱ تعداد ۵۴ مقاله چاپ کرده باشد، ضریب ارجاع آن مجله از تقسیم ۸۰ بر ۱۰۰ بدست می آید. که برابر است با ۰/۸. یعنی بصورت متوسط هر مقاله آن نشریه ۰/۸ مورد استناد مقالات دیگر قرار گرفته است.

۲۳

سرویس گزارش استنادی نشریات Journal Citation Report(JCR)

یکی از مهمترین عوامل برای تشخیص معیار و سنجش تولیدات علمی، میزان اعتبار و وضعیت مقالات نشریات از طریق **ارزیابی توسط شاخص های علم سنجی** می باشد.

از طریق این شاخص ها می توان بر اساس میزان استناد به مقالات نشریات، اعتبار و ارزش آنها را مشخص نمود.

ضریب تاثیر (**Impact Factor**) و شاخص آنی (**Immediacy Index**) از متداول ترین این شاخص ها هستند.

۲۱

راه یافتن Impact Factor مجلات

یکی از راه ها برای یافتن Impact Factor مجلات ISI استفاده از سایت <https://www.bioxbio.com> است. در این سایت لازم است شماره ISSN مجله یا نام مجله را در کادر مربوطه وارد و جستجو کنید تا ضریب تاثیر مجلات در سال های اخیر را نشان دهد.

به منظور تعیین میزان ضریب تاثیر مجلات در ISI و ISC و اینکه آیا مجله مورد نظر در لیست سیاه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار دارد از سایت های

<https://impactfactor.ir> و <https://blacklist.research.ac.ir/> می توان

استفاده نمود.

۲۴

ضریب تاثیر IF - Impact Factor

ضریب تاثیر که به اختصار **IF** می خوانند، میزان تاثیری است که یک مقاله بر مقالات بعدی می گذارد. **IF** نشان می دهد به یک مقاله منتشر شده چند بار رجوع شده است و برآورد نسبت میزان عددی استنادها به تعداد مقالات چاپ شده در یک سال در یک ژورنال خاص را در نظر می گیرد.

زمانی که چند مجله در زمینه های مشابه باشند، ضریب تاثیر می تواند مشخص کند کدام **یک اعتبار بالاتری** دارند.

۲۲

PubMed

پاب‌مد توسط کتابخانه ملی پزشکی

National Library of Medicine – (NLM) وابسته به مرکز ملی اطلاعات

زیست‌فناوری **National Institute of Health- (NIH)** ایالات متحده

نگهداری و بروزرسانی می‌شود

اصلی‌ترین پایگاه داده پاب‌مد، **مدلاین** نام دارد که مهم‌ترین و معروفترین پایگاه داده

اطلاعات کتاب‌شناختی مقالات زیست-پزشکی است و به همین دلیل در برخی موارد **دو**

واژه **پاب‌مد** و **مدلاین** به جای یکدیگر بکار می‌روند.

۲۷

Impact Factor.ir

وزارتین علوم، و بهداشت و درمان بر مبنای **سیاست های علمی و ارزشی شان**،

فهرست **مجلات نامعتبر خارجی** را هر ساله اعلام و این فهرست بطور مستمر به

روزرسانی می‌شود.

این فهرست **بطور مداوم در معاونت پژوهش و فناوری وزارتین** مورد بررسی و بازبینی

قرار می‌گیرد و در صورتی که **هر یک از این نشریات از سطح علمی قابل قبول**

برخوردار شوند از این فهرست خارج و از آن تاریخ، بعنوان نشریه معتبر تلقی خواهند

شد و نیز در صورتی که **نشریه نامعتبر جدیدی شناسائی شود** به این فهرست اضافه

خواهد شد.

۲۸

ویژگی های انحصاری پاب مد

• یکی از ویژگی‌های مهم پاب‌مد **بهره‌گیری از واژگان کنترل**

شده **سرفصل موضوعی پزشکی** یا **Medical Subject**

Heading – (MeSH) می‌باشد.

• این ویژگی به کاربران کمک می‌کند تا **مقالاتی که مرتبط با**

موضوع مورد جستجو می‌باشند ولی از **واژگان کلیدی متفاوتی**

استفاده کرده‌اند را بتوانند پیدا کنند.

۲۹

۲. مجلات پاب مد (PubMed)

پاب مد دومین پایگاه داده **ای معتبر**، یک موتور جستجوی تحت وب است که

دسترسی به **چندین پایگاه داده اصلی و قدرتمندترین موتور جستجوی** در گستره

وسیع از رشته‌های علوم پزشکی و زیست‌شناسی را فراهم می‌کند.

PubMed از سال **۱۹۹۶** آغاز به کار کرد و به ارائه رایگان داده های خود

می‌پردازد.

تا **۲۰۱۷** دسترسی به بیش از **۲۸ میلیون** رکورد اطلاعاتی را فراهم می‌کرد.

همچنین حدود **۴ هزار** مجله در این پایگاه داده وجود دارند و اعتبارشان بسیار زیاد

است.

۳۰

۳. مجلات اسکوپوس Scopus

Scopus یکی از محصولات شرکت الزویر (Elsevier) هلند است که اطلاعات کتاب شناختی حدود ۲۵ میلیون سند را جمع آوری کرده است. اسکوپوس همچنین اطلاعات محصولات حدوداً ۵ هزار ناشر علمی از سراسر جهان را در خود جای داده است.

نمایه اسکوپوس یکی دیگر از معتبرترین و شناخته شده ترین نمایه های استنادی است. دسترسی به اطلاعات این پایگاه به صورت رایگان امکان پذیر نیست و نیاز به اشتراک و پرداخت هزینه دارد.

۲۱

... ویژگی های انحصاری پاب مد

- یکی دیگر از ویژگی بسیار مهم دیگر پاب مد نگاشت خودکار واژگان کلیدی Auto Term Mapping می باشد.
- بدین صورت که اگر برای واژگان کلیدی وارد شده فیلد جستجوی خاصی مشخص نشده باشد واژگان کلیدی وارد شده طی یک فرایندی به فیلدهای جستجوی مناسبی نگاشته Mapped می شوند و نتایج آن ها با هم ترکیب می شوند.

۲۱

۲. مجلات اسکوپوس Scopus

مانند پایگاه ISI که از شاخص هایی مانند ایمپکت فاکتور برای رتبه بندی مجلات خود استفاده می کند.

در اسکوپوس هم شاهد رتبه بندی بر حسب شاخص Q هستیم. و همانطور که از نامش هم بر می آید شاخصی است جهت تقسیم بندی جامعه آماری به چهار بخش چارک (Q1, Q2, Q3, Q4).

اگر مجله ای Q1 عنوان شود، یعنی بالاترین رتبه در میان مجلات اسکوپوس را داراست و اگر مجله ای Q4 شود، کمترین امتیاز را در میان مجلات اسکوپوس از آن خود کرده است

۲۲

۲. مجلات پاب مد (PubMed)

مجلات علمی که در این پایگاه نمایه شده اند به صورت موشکافانه و بسیار دقیق مورد بررسی قرار گرفته اند و این نشان می دهد از نظر علمی از اعتبار بالایی برخوردارند.

وقتی گفته می شود، مقاله ای در یکی از مجلات پاب مد نمایه شده است، می توان به محتویات آن با درصد بسیار بالایی اعتماد کرد.

پاب مد بیش از ۲۶ میلیون مقاله را در زمینه های مختلف پزشکی در خود جای داده است.

۲۳

... مجلات ISC

نمایه استنادی علوم جهان اسلام معادل Web of Science نظام ISI است اما برتری که نسبت به WOS دارد این است که برخلاف نظام مزبور، با بومی کردن نمایه استنادی علوم جهان اسلام **متن کامل مقاله ها** را در دسترس استفاده کنندگان قرار می دهد.

مشخصات کتاب شناختی تمامی نشریات علمی که از وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت مجوز انتشار گرفته اند در این پایگاه نمایه سازی می شوند.

۳۰

شاخص (Q) Quartile

داشتن نمره بین Q1 تا Q4 حاکی از ارزش خاص آن مجله است.

Q1: نشان دهنده این است که مجله جزء ۲۵ درصد صدر یک طبقه یا category قرار دارد.

Q2: نشان دهنده این است که مجله از لحاظ رتبه جزء طبقه میانی یعنی بین ۲۵ تا ۵۰ درصد یک category قرار دارد.

Q3: نشان دهنده این است که مجله از لحاظ رتبه جزء طبقه میانه به سمت پایین یعنی بین ۵۰ تا ۷۵ درصد یک category قرار دارد.

Q4: نشان دهنده این است که مجله از لحاظ رتبه جزء طبقه پایین یعنی جزء ۲۵ درصد انتهایی یک category قرار دارد.

۳۲

... مجلات ISC

این پایگاه قرار است نشریات فارسی، اردو، عربی و انگلیسی موجود در ایران و منطقه را نمایه سازی کند. در این منبع به راحتی می توان **مقالات یا مجلات را جستجو کرده و نتیجه آن را بر اساس تعداد استناد، تعداد منابع، اولین نویسنده، تاریخ و موارد دیگر مرتب سازی کرد.**

اما **نقطه ضعفی** که در این بخش وجود دارد این است که در نتایج جستجو که فهرستی از نویسندگان مورد استناد و مدرک مورد استناد نمایش می دهد، امکان دیدن **اطلاعات کامل منبع مورد استناد و تعداد استنادها وجود ندارد.**

۳۱

۳. مجلات

Islamic World Science Citation (ISC)

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام **ISC چهارمین پایگاه استنادی معتبر** برای سنجش عملکرد پژوهشی کشورها محسوب می شود که در حال حاضر **۵۷ کشور** در آن مشارکت دارند.

این پایگاه در صدد تجزیه و تحلیل مجلات علمی کشورهای اسلامی بر اساس معیارهای علم سنجی معتبر اسلامی است.

۳۴

ISC شامل موارد ذیل بوده و این اطلاعات در آن قرار دارند

- گزارش های استنادی نشریات فارسی؛ (Persian Journal Citation Report (PJCR)
- گزارش های استنادی نشریات عربی؛ (Arabic Journal Citation Reports (AJCR)
- گزارش های استنادی نشریات انگلیسی؛ (English Journal Citation Reports (EJCR)
- نمایه استنادی علوم ایران؛ (Persian Science Citation Index (PSCI)
- نمایه استنادی علوم جهان اسلام؛ (Islamic World Science Citation Index
- طلایه داران علم ایران؛ (Persian Essential Science Indicator (PESI)
- فهرست مندرجات فارسی؛ (Persian Current Content

ISC شامل موارد ذیل بوده و این اطلاعات در آن قرار دارند

- پایگاه استنادی برترین کنفرانس های علمی فارسی؛ (Persian Highly- Cited Proceedings Database (PHPD)
- نظام آگاهی رسانی استنادی ایران؛ (Persian Citation Alert
- نظام آگاهی رسانی نشریات علمی جهان اسلام؛ (ISC Current Awareness Services
- نظام گزارش استنادی؛ (Citation Report
- نظام شاخص های عملکردی نشریات فارسی؛ (Persian Journal Performance Indicator
- تحلیل پایگاه داده های نشریات فارسی؛ (Analysis Of Persian Journal Database
- نظام تمام متن مقالات مجلات جهان اسلام؛ (ISC E-Journals
- تولید کتاب علم ایران.